

16. juni 2026

VAT19 skal opdateres – og sammenhængende beplantninger kommer med

Bioskov har med støtte fra Nordisk Fond for Bytræer og Park- og Naturforvalterne igangsat et projekt, der skal føre til en revision af VAT19 og udviklingen af et nyt tillæg til værdisætning af sammenhængende beplantninger.

Af Charlotte Ahrndt Skov, Bioskov

Målet er, at der i begyndelsen af 2028 foreligger en opdateret model, som både kan anvendes til værdisætning af enkeltstående træer og sammenhængende beplantninger som krat, hegn og læbælter.

Et stærkt værktøj med behov for udvikling
VAT19 har etableret sig som en anerkendt dansk model til værdisætning af træer. Modellen har skabt et fælles fagligt grundlag for vurdering af træers værdi i forbindelse med skader, erstatningssager og planlægning.

Men udviklingen inden for træforvaltning, biodiversitet og grøn infrastruktur har også synliggjort områder, hvor modellen med fordel kan videreudvikles.

Dette blev blandt andet tydeligt på den nyligt afholdte workshop om VAT19, hvor fagfolk fra hele landet diskuterede modellens styrker og udfordringer. Her blev det klart, at mange oplever et behov for både at opdatere den eksisterende model og udvide dens anvendelsesområde.

Fra enkelttræer til grønne strukturer

En af de største udfordringer ved den nuværende model er, at den er udviklet til enkeltstående træer i bymiljøer.

I praksis opstår der imidlertid ofte behov for at værdisætte hele beplantninger. Det gælder f.eks. læhegn, krat, randbeplantninger og andre naturprægede beplantninger i parker og på kirkegårde

I disse tilfælde giver det sjældent mening at registrere og værdisætte hvert enkelt træ. Dels er det ofte uforholdsmæssigt tidskrævende, dels ligger værdien i mange tilfælde i den samlede struktur frem for i de enkelte individer.

Et læhegns værdi kan f.eks. være knyttet til dets funktion som læskabende element, levested for dyr og planter eller som

landskabeligt element. Disse kvaliteter kan være vanskelige at indfange ved blot at summere værdien af de enkelte træer.

Det er baggrunden for udviklingen af VAB – Værdisætning af Beplantning – som nu bliver en integreret del af det samlede projekt.

VAB bliver en del af den fremtidige model
Projektet udspringer oprindeligt af en ansøgning om støtte til videreudvikling af VAB.

VAB blev udviklet på baggrund af erfaringer fra Aarhus Kommune, hvor der gennem en årrække opstod behov for en mere hensigtsmæssig metode til værdisætning af sammenhængende beplantninger. VAT19 fungerede godt til enkelttræer, men mange situationer faldt uden for modellens naturlige anvendelsesområde.

I dialogen med Nordisk Fond for Bytræer blev det imidlertid tydeligt, at behovet rækker længere end udviklingen af en selvstændig model. Derfor blev projektet udvidet til også at omfatte en revision af VAT19, så de to modeller kan udvikles i sammenhæng og understøtte hinanden.

Ambitionen er at skabe et samlet og sammenhængende værdisætningsgrundlag for både træer og beplantninger.

Biodiversitet fylder mere end tidligere

En anden vigtig drivkraft bag projektet er den voksende opmærksomhed på biodiversitet.

Da VAT19 blev udviklet, var biodiversitet allerede en del af modellen gennem vurderingen af økosystemtjenester. Men i

de senere år har både forskning og praksis øget fokus på betydningen af gamle træer, veterantræer, dødt ved, naturlig succession og strukturel variation.

Det rejser spørgsmål om, hvordan disse værdier bedst afspejles i fremtidens værdisætningsmodeller.

På VAT19-workshoppen blev der blandt andet diskuteret, om modellens aldersfaktor fortsat er tidssvarende.

Diskussionen illustrerer en bredere problemstilling: Hvordan balanceres hensynet til restlevetid, risiko og drift med de naturmæssige kvaliteter, som ofte udvikles sent i træets liv?

Et gammelt træ kan have begrænset restlevetid, men samtidig stor betydning for biodiversiteten. Omvendt kan et yngre træ have tilsvarende kort restlevetid på grund af skader eller dårlige vækstforhold

uden at have udviklet de samme biologiske kvaliteter.

Derfor bliver det centralt i det kommende arbejde at undersøge, hvordan biodiversitet, struktur og funktion kan integreres endnu bedre i værdisætningen.

Fokus på funktion frem for antal

Et vigtigt princip i udviklingen af VAB er, at værdisætning og reetablering ikke nødvendigvis bør tage udgangspunkt i antallet af træer.

Hvis en sammenhængende beplantning går tabt, er det sjældent den præcise mængde træer, der er afgørende. Det væsentlige er ofte tabet af funktioner som kronedække, struktur, landskabelig værdi og biodiversitet.

Projektet vil derfor undersøge, hvordan faktorer som kronedække, strukturel variation, busklag og naturkvaliteter kan indgå i værdisætningen af sammenhængende beplantninger.

Særligt kronedække er interessant, fordi det i stigende grad anvendes som indikator for de funktioner, som træer og beplantninger leverer i bymiljøer. Med EU's Naturgenopretningsforordning er der kommet øget fokus på at opretholde og øge kronedækket i byerne, og kronedække kan derfor blive et relevant parameter i fremtidens værdisætningsmodeller.

Kronedække siger ikke blot noget om mængden af grøn biomasse, men også om en række økosystemtjenester såsom skygge, temperaturregulering, regnvandshåndtering, kulstofbinding og oplevet grøn kvalitet.

Det er derfor ikke kun relevant at undersøge kronedækkets rolle i VAB, men også om det på længere sigt kan bidrage til en videreudvikling af VAT19.

Målet er at skabe et værktøj, som i højere grad afspejler den samlede værdi af den grønne struktur.

En model udviklet sammen med branchen

Udviklingen af den nye model skal ske i tæt dialog med branchen.

Projektet vil inddrage kommuner, rådgivere, forskere, brancheorganisationer og øvrige fagfolk for at sikre, at resultatet bliver fagligt robust, praktisk anvendeligt og bredt accepteret.

Arbejdet går officielt i gang efter sommerferien, og frem mod 2028 vil der være flere muligheder for at bidrage med erfaringer, synspunkter og faglige input.

Målet er ikke blot at opdatere en eksisterende model, men at skabe et værktøj, som afspejler den måde, vi værdisætter træer og beplantninger på i dag – og i fremtiden.